પંજાબ મેલ

અથવા

બોલતી ફોનોગ્રાફ

પ્રગટ કર્તા
કાગઝી મહંમુદમીયાં એન્ડ એમ. બુકસેલર્સ
એન્ડ પબ્લીશર્સ.

ઠે૦ ટાવર રોડ, અલાયાની વાડી સામે-સુરત.

છાપનાર:--ગોવિન્દજી ડાહ્યાભાઈ નાયક.
અનાવિલ બંધુ" પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ. બરાનપુરી ભાગળ
ભાજીવાળી પોળ-સુરત.

કીમ્મત ૦-૬-૦.

તૈયાર છે. —નવી ડીટેકટીવ વાર્તા— તૈયાર છે.

અઠંગ ઉઠાવગીર અથવા ચાલાક ચોર.

બ્હાદુરી ભરી ચોરી કરી–પોલીસને ત્રાહ ત્રાહ પોકરાવનાર અજાયબ ચોર અગાઉથી પત્ર લખી ચેતાવ્યા. હાથચાલાકીથી પોલીસ અને પ્રેક્ષકને દીંગ કરી નાખનાર અદ્ભૂત ચોર જેનાં એકેએક પરાક્રમ અજાયબીથી ભરપૂર છે. છેવટે એ બ્હાદુર ડીટેકટીવને હાથે–બહુ હોંશીયારી બતાવતા કેવી રીતે ગીરફતાર થાય છે. તે વાંચો.

એકવાર વાંચવા લીધા પછી ચોપડી પૂરી કર્યાં વગર બીજું કામ તમોને નહિજ ગમે એની ખાત્રી રાખશો.

કીમત ફક્ત બાર આના.

એજ ચાલાક ચોરનું બીજું સાહસ.

ડાકટર કે ડાકુ અથવા લોભી લુંટારો.

અજાયબ ભેદભરમથી ભરપૂર એક જાહેર બાગમાં બેભાન હાલતમાં મળતી બીબીઓથી નવા કેશની શરૂઆત થાય છે. જેમાં એક જાહેર મીઝયમમાંથી વિજયગઢની મહારાણીનાં ગળામાંનો કીમતી ચંદ્રહાર ગુમ થાય છે. જે પાછો મેળવતાં મુશ્કેલી અને હાડમારી ભોગવવી. છેવટ ડીટેકટીવ કેવી રીતે ફતેમંદ થાય છે. તે જરૂર વાંચો. કી. બાર આના.

મળવાનું ઠેકાણું:—

શા. ચુનીલાલ મગનલાલ બુકસેલર.

ઠે૦ રાણીતળાવ—સુરત.

રાગ ભીમપલાસ:— (ડાહ્યા દીવાના)

દુનીયાને ઉંધા ચશ્મા, ડાહ્યા દીવાના લાગે-દુનીઆને

મીરાં હતી દીવાની. નરસીંહ હતો દીવાનો,
તે ભકતી સુધા પીનારા, ડાહ્યા દીવાના લાગે-દુનીઆને

જે પ્રેમના સુપંથી, શુદ્ધ પ્રેમને વીસરીઆ,
પ્રહ્‌લાદ ને એ મજનું, ડાહ્યા દીવાના લાગે-દુનીઆને

નીજ જન્મ સીદ્ધ હક્કના, પાઠો ભનાવે તીલક,
તે સ્વતંત્રના શુકાની, ડાહ્યા દિવાના લાગે-દુનીઆને

હૈડે વસી ખીલાફત, જુઝયા અલીબીરાદર,
દીનપર ફીટી મરનારા, ડાહ્યા દિવાના લાગે-દુનીઆને

સી. આર. દાસને નેહરૂ એ બેરીસ્ટરની ગુમાવી,
દેશ દાઝે દાજનારા, ડાહ્યા દિવાના લાગે-દુનીઆને

આદર્શ વીર ગાંધી, જઇ જેલમાં બીરાજે,
તે પણ જગતની આંખે, ડાહ્યા દિવાના લાગે-દુનીઆને

ભમરીઓ કુવોઃ— (ભમરીયો કુવો)

ભારી બેડાં ને હું તો નાજુકડી નાર
કેમ કરી પાણીડાં ભરારે ભમરીયા કુવાને કાંઠડે
ગોરી નીચી ને ઉંચા કાંઠડારે રાજ
ચડતાં કમર લચકાયરે ભમરીયા કુવાને કાંઠડે
સરકે સાલુડા નીર સીંચતારે રાજ
કોઇની નજર લાગી જાયરે...............ભમરીયા
પાણી પાણી થઇ જતીરે એવાં પાણી ભરવા કાજ
રસીલી ના જતી

સ્ત્રીના સુખને કારણે પુરૂષ થાય કુરબાન
તો પાણી ભરવા મહી શું આવું નુકસાન
લોકોમાં મશ્કરી થાયરે ....ભમરીયા૦

ઘુંઘટનો ગરબોઃ—

ઝટ જાઓ ચંદન હાર લાવો, ઘુંઘટ નહિ ખોલું હું
મને લાગ્યો એ હારનો નેડલો, તમથી નહિ બોલું હું.
મોંઘી તારી માગણી, મોંઘા તારા મૂલ.
મોંઘી તારી પ્રીતડી, મેં કરતાંજ કીધી છે ભૂલરે,
ઘુંઘટ ઝટ ખોલોને.

મોહન મેંતો માંગીયો, મોંઘો ચંદન હાર,
લાવો હાર પછી પીયું તમે, લુટો જોબનીયાની બહારરે.

ચેતન યુગ:—   (માતૃભુમિ)

ઓ માતૃભુમિ તારા મુક્તિ તણા કિનારા
ક્યાં છે પ્રકાશ ધારા અંધ હૃદય અમારા—
વર્ષો અનંત વાળી રાત્રિ વીતિ છતાંયે
છે દુર વ્યોમમાંહિ આશાઓના મિનારા—
જો હોય કંઇ મલિનતા જગનાથ દુર કરજે
અમને છે એક તારા ઓજસ ભર્યા સહારા.—

સમ્રાટ હર્ષ—   (ઘેલાં જીવન)

જોબનીયાં જીવન ઘેલાંકરે, લોચનીયાં ત્યારે તલસ્યા કરે;
દિલ દરદે ભરે, સૌ દિવાના ફરે—જોબનીયાં
ઘેન આંખે વસેને હુસાવ્યા કરે,
નવીન ભાવે એ દિલ, ડોલાવ્યા કરે,—જોબનીયાં
વેપારમાં નફો નથી ને કમાણી આવી કરી;—
બંગાળમાં આવ્યા પછી તો ભાઇઓ ભારે કરી—જોબનીયાં

સમ્રાટ હર્ષ:—   (ઘાયલ જીગર)

પ્રેમી બધાં દિવાના, ઘાયલ જીગર ન ભુલે!
દિલને જગાવનારી, વાંકી ભમર ન ભુલે!
ખંજર તણા જખમ તો, દેતાં મલમ રૂઝાતા;
રૂઝે ન ઘા ઇલમથી, તીરછી નજર ન ભુલે!
પળ એકના, વિયોગે, લાખો વરસ વીતે છે;
જીવે ઝુરી ઝુરીને, મરતાં અગર ન ભુલે!

ચેતન યુગઃ— (ચેતનના અંબાર)

આજ ઉતર્યાં સ્વર્ગભુવનથી ચેતનના અંબાર

ઉતર્યા ચેતનના અંબાર

ઝીલ ઝીલ ઓ ભારતવાસી! તજી મોહ અંધાર–ઉતર્યા.

યુગ યુગની નિદ્રા વિસારી, તુચ્છ જીવનના મોહ નિવારી;

તન ધન જન્મભુમિ પરવારી, માતૃભુમિનું ઋણ ઉતારી

કર સાર્થક અવતાર—ઉતાર્યાં.

આત્મભોગના મંત્ર પચાવી, સહિષ્ણુતાનો ધર્મ શોભાવી

જગને નૂતન ધર્મ શિખાવી, પુણ્ય ભુમિનું નામ દિપાવી

કર જગમાં જયકાર—ઉતર્યાં.

સમ્રાટ હર્ષ:— (દિવાનો પ્રેમી)

અમોને ભોગ કે વિલાસની અભિલાષ નથી;

વિષયની વાસનાનો, હૃદયમાં નિવાસ નથી?

સુધા છે સ્નેહ અને, વિષય તો છે વિષ સદા;

મજા છે પ્રેમમાં એ, મોહમાં મિઠાશ નથી?

મળે જ્યાં મીટ ત્યાં, હજાર દર્દ જાય ભુલી;

દિવાના પ્રેમીઓનો અન્ય કાંઇ આશ નથી!

ચેતન યુગ— (એક સવાલ?)

મોહ ભરેલા જીવન અમારાં મોહ ભર્યાં સંસાર વિષે

અમને રૂચે નિત્ય અવનવી મોહકના શણગાર વિષે—

દેહ સ્વદેશી હૃદય સ્વદેશી તે ઉપર શણગાર વિદેશી

એ શણગારે દેશ ડુબ્યો છે દરિદ્રતાના ભાર વિષે —
અમે સુકોમળ કુમારીકાઓ દેશ ભકિતની વાતો વસમી
નાને મોઢ મોટી વાતો નવ શોભે વહેવાર વિષે—
દેશ હિન્દ છે વીરાંગનાનો છો સંતાન તમે સહુ તેનાં
કયાં છે હિસ્સો કહો તમારો ભારતના ઉદ્ધાર વિષે—

અજય ધારાઃ— (અંતરની વાત)

આજ સખી અંતરની પુછું એક વાત કહો
મીઠા સંધ્યા કે સખી મીઠડાં પ્રભાત કહો—?
બન્ને લાગે મધુર બન્નેથી દુઃખ દુર
બેમાંથી કોણ રળીઆત કહો—?
સુખીઆને સાંજ ગમે દુઃખીઆ જન દિવસ ગણે
ઘેલાંને કાંઈ ન ગમે શાણાને સર્વ ગમે
વિરહીને સૌ સમાન દિવસ અગર રાત કહો—?
હમણાં રાત્રી થશે ને પ્રિયતમની પાસ જશું
એવાં ઉત્સાહે નહિ રહે ભાન સાન કશું
સંધ્યા રસરાજ તણી સજની સાક્ષાત કહો—?

અજય ધારાઃ— (ખોટું અભિમાન) રાગ-ભજન

ચાર દિવસ ચડતી મળી ત્યાં આવ્યું અભિમાન
પાછળ પડતી હોય એ ભુલી ગયો અજ્ઞાન
રે પ્રભુતાના વ્યર્થ ગુમાની
છે પડતી એજ નીશાની મનમાં ધરે ગુમાની

રાજ્ય લોભને કારણુ જગવે ક્લેશ વૃથા અભિમાની-
એક ભુમીના પુત્ર આપણે વૈર તૃષા આ શાની
અરસ પરસના ક્લેશ મહીં છે બન્નેને નુકશાની
વૈર તૃષા જ્યારે ટળે ત્યારે ક્લેશ ભુલાય
કે જ્યારે ગુર્જર ભુમિ સૌથી શ્રેષ્ઠ ગણાય
તમે શ્રેષ્ઠ કે અમે શ્રેષ્ઠ એ તકરારો મમતાની
ભારતભૂમીએ તકરારોમાં નિર્મળ થઇ જવાની—

વિરની વટ:— (લાયકાત)

લાયકાતના પાઠ પઢાવો લાયક કેમ થવાય ?
પઢી પઢીને પોપટ થાશું શીખવો તો શીખાય
કહોને લાયક કેમ થવાય ?
ભણુતર ભણુવા નીશાળીઆઓ નીચે બેસી જાય
ગુરૂ વચનને ગોખી રાખે તો જ્ઞાની કહેવાય
કહોને લાયક કેમ થવાય ?
લાયકાતનાં લેખાં લાઠી જોને આમ લખાય
અરસપરસની આંખ મળે ત્યાં શિક્ષણુ પુરૂં થાય
એ તો શીખવ્યું ના શીખાય.

વિરની વટ:— (જગત રંગ)

સાધુ થઇને જે જે શીખ્યા એ સ્વામિ સમજાવો
કેવા કેવા થયા અનુભવ અમને કહી બતાવો ?
બોલો રંગ જગતના કેવા ?

જાહેરમાં જે સભ્ય ગણાયે હોય નામના મોટી
અંદરખાને ઉંધાં ધંધા ક્યાનત રાખે ખોટી
ગાદી તકીએ બેસી બોલો રામ ફેરવે માળા
હજામ કરી લોકોનાં નાણાં કાઢે છે દેવાળાં
જોયા રંગ જગતના એવા.

અમર આશાઃ— (જમાનાની બ્હાર)

જોઇ લ્યો જમાનો આવ્યો આજે બૈરાંની છે બહાર,
મીસ્ટરની કીંમત કોડીની છે મીસીસના પોબાર.
સુધારે માંડયા તોફાન ફેશનમાં સઘળા બેભાન
કરવા કયાં પોબાર,
પફ પાવડરના લેપ લગાવી સન્નારી ચાલ્યાં ફરવા.
ઢાલે લમણું બેઠા ડીયર આજે ઘરને સાચવવા,
શેઠ કરી રહ્યા છે વેઠ. સર હોએ કે બેરોનેટ,
એજ મોડર્ન એટીકેટ.
વાત કરૂં હું પ્રાયવેટ એકઝેકટ—જોઇ લ્યો જમાનો.

અમર આશાઃ— (કટુ વચન)

કામીનીના કટુ વચન અમૃતથી મીઠાં માને (એ માને)
રસીક રમણુ એ રસની રમતે રમણી રીઝવી જાણે (જે જાણે)
પુર મસ્તીમાં વ્હેતી સરીતા સામે થાતાં તાણે,
હોય સરિતા વિશ્વ સકળની સાગર સાચવી જાણે (સાચવીજાણે)
જાત તમારી રીસાળ એવી પળપળ ઓછું આણે,
ગમતા અમને તે નર જે અમ વચને નાચી જાણે (નાચી જાણે.)

અમર આશાઃ— (ભારતની મુક્તિ)

સ્વાતંત્ર્યતણા આજ ઉગ્યા સૂર્ય સાહેલડી
ભારતની કુંજ કુંજ જાગી રહી.
ઝીલો ઝીલો પ્રકાશ ભરો ઉરમાં ઉલ્લાસ,
આજ રાષ્ટ્ર વીણા રમણીઓ વગાડી રહી-સ્વતંત્રતાની
ત્હોય પુરૂષો કહેતા કે હજુ અબળા તમે,
કષ્ટ સહેવાનાં ધૈર્ય હજી શીખો તમે
કહો પુરૂષોને રાષ્ટ સુર ઝીલ્યા અમે.
હતી અબળા બીચારી બીન શક્તિ શસ્ત્રધારી,
સકળ રમણીને રાષ્ટ્ર ધુન લાગી રહી-સ્વતંત્રતાની

અમર આશાઃ— (મધુરા સત્કાર)

મધુરા સત્કાર અમે ઉરના આભાર સાથ,
કરશું મ્હેમાન આજ આપના.
સ્નેહથી સ્વીકાર અમે કરતાં આ વાર.
હશે મીઠા ઉપહાર આજ આપના.
સ્વાર્થી સંસાર પંથ મળતા કોઇ વીરલસંત,
સમજાવે જીવન ગ્રંથ ભાવના.
મીઠા જેના પ્રબંધ સમજું ને વીકટ બંધ,
તરસ્યા અનંત સંત જ્ઞાનના.
દીવ્ય જ્ઞાન આપે સ્વર મીઠા આલાપે,
એ મંજુલ સીતાર તાર આપના.

એ કોનો વાંકઃ— (રાગ–ગઝલ)

કરણી ભલી મઝાની કુળવાનની નીચાની
નથી રૂપ કે જુવાની પહેચાન પાત્રતાની
ધન માલ કે પ્રભુતા તેમાં નથી મહત્તા
તુલના મહાનતાની સદગુણથી થવાની
ઉત્તમ તણે કપાળે નથી છાપ ઉચ્ચતાની
ચારીત્ર શુદ્ધ ઉંચુ છે એજ ખાનદાની–કરણી

એ કોનો વાંકઃ—

ચુંબન વિણુ તો સ્નેહ ન જામે જુઓ જગતના ખેલ,
ચુંબનના ચટકે ધોવાયા, સ્નેહી મનના મેલ...તમે
હારે જ્યારે વદતા વાણી, આંખ આંખ હંસીલે વ્હાણી.
દિલથી દિલદબાવી કહેતું કંઇ કંઇ કીસ્સા કહાણી.
વસમી વાતો એ મુશ્કેલ, સમજવી નથી અન્યને સહેલ.
પશુ પક્ષીઓ જુઓ બીચારા વાણી વીણુ વીચરે દુખીયારા.
સ્નેહ ઉમળકો મોન્ય પ્રતીએ, સમાવે ચુંબન દવારા.
નિર્મળ સ્નેહતણી એ વેલ પોશવી ચુંબનથી કરી પહેલ. ચું૦

માતૃભુમીઃ— (આઝાદીકી તમન્ના)

અપને બતન ખાતીર... મરના મુઝે શીખા દો.
આઝાદીકી તમન્ના.... ધરના મુઝે શીખા દો.
હે હિન્દ દેશ મેરા.... મૈં હિન્દકા હું બેટા,
જાને નિસાર ઉસ પર... કરના મુઝે શાખા દો.

પેદા હુવા યહાં મેં.... મરના મુઝે યહાં હૈ,
તબ આજ મૃત્યુસે ના...ડરના મુઝે શીખા દો.
જીવન બના હૈ ઝેરી... અબ કયોં કરૂં મૈં દેરી,
કુરબાન જાન મેરી... કરના મુઝે શીખા દો.

ગરીબની હાય !— (પૈસાનું સગપણ)

આંસુ અમારા દીનના લુછનાર આજે કોણ છે?
ભૂખ્યા જમ્યા એ પ્રશ્ન પૂછનાર અમને કોણ છે?
તરસે મરી જઇએ અમે પાનાર કો પાણી નથી,
મીઠી જીભે બોલાવનારૂં કહો અમોને કોણ છે?
શુ....શુ તિરસ્કારે બધા...પણ દાદ કો દેતું નથી,
'રે આવ' સરખો શબ્દ પણ કહેનાર અમને કોણ છે?
રડનાર પર હસનાર આજે લાખ દુનિયામાં હશે,
રડનારની સાથે રડે પણ એક એવો કોણ છે?

ગરીબની હાય?— (પૈસાની બલીહારી)

જયાં જયાં જુઓ ત્યાં આજે રે...પૈસાની બોલબાલા.
પૈસે ગુલામી કરતાં....પૈસે સલામો ભરતા,
પૈસેથી લોક ડરતા રે... પૈસાની બોલ બાલા....જયાં
પૈસેથી જ્ઞાની થાતાં...પૈસેથી માન પાતા,
પૈસેથી સહુ પૂજાતા રે....પૈસાની બોલ બાલા....જયાં
પૈસો કરે શ્રીમંતો...પૈસો કરે ધીમંતો,
પૈસાથી કીર્તિવંતો રે....પૈસાની બોલ બાલા....જયાં

પારો કરાવે પૈસો....પાપો છુપાવે પૈસો,
પરમાત્માય પૈસો રે....પૈસાની બોલ બાલા...જ્યાં

ગરીબીની હાય !— (અમીરો કેવા જોઇયે ?)

ગરીબી હાથ જે ઝાલે ન મદ મ્હોટાઈમાં મ્હાલે,
પ્રભુને ઓળખી ચાલે અમીરો હો તો એવા હો !
નિયમ પરમેશ્વરના પાળે મળે એમાંજ મન વાળે,
સુખી સાદું જીવન ગાળે ગરીબો હો તો એવા હો !
પ્રભુના નામ પર પ્યારી કરે કુરબાન શ્રી સારી,
છતાંયે હોય સંસારી ફકીરો હો તો એવા હો !
સીતમ સંતોષથી સાંખે મુખે અપશબ્દ ના ભાખે,
ભરોસો રામ પર રાખે ભિખારી હો તો એવા હો !
કરૂણામય સુણી કહાણી ભરે જે આંખમાં પાણી,
સખાવતની કરે લ્હાણી દિલાવર હો તો એવા હો !

રણગર્જના:— (પ્યારની લુંટ)

લુટો તો લૂંટાજો પ્હેલા પ્યારમાં;
એ ઘડી તો થાજો ઘેલાં પ્યારમાં,
જીંદગી જોબન બધાં કુરબાન છે;
જાદુગરી આંખલડીના મારમાં—લૂટો.
દિલડાંને હારવામાં છે મજા;
હૈયાં....જ્યાં ભીંજે આ ધારમાં,
કટારી છે નયન ઘાવો, ભમર વાંકી તો ખંજર છે,
બધા ઘાવો સહન કરવાને, સામે પ્રેમી અંતર છે;

નથી ધનવાન આ પ્રેમી, હૃદય પ્રેમી તો નિર્ધન છે.
અહીં તલવાર પ્રેમીની, અહીં પ્રેમીની ગરદન છે.–જીંદગી.

મરદના ઘાઃ— કોમીક–(આ વિચારવાની વાત છે)

કહો ભાઇ કયાંથી શાન્તિ વળે.
જીવલડો રાત દિવસ બહુ બળે.
કરમને વાંઢાપો કયમ ટળે....કહો.
જમણે હાથે નીકળું ત્યારે જમના સામી મળે,
ચૌટે જાતાં ચંદન મળતી ચાર આંખડી ઢળે.
આખા ગામમાં સૌ પરણેલાં જોઇને કાળજું બળે....કહો.
એળે જતો અવતાર કહો કોઇ કયાંથી મનડું વળે,
લટકાળી કોઇ લક્ષણવંતી જોઇને ચિતડું ચળે,
પાડોશીને બાર બાયડી અમને એક ન મળે....કહો.

મરદના ઘાઃ (ગંભીર મામલો)

જયાં જીંદગીમાં રસ નહીં, ધંધામહીં કંઇ કસ નહીં.
ભાઇ ભાભી વશ નહીં, બૈરી તરફથી જશ નહીં
મામલો ગંભીર જયાં શું કામનું એ ગામ છે
નાસી જવું અહીંથી હવે મકાઇ એનું નામ છે
મારવાડ જોયાના કોડ મોહનજી મારવાડ જાશું
આઝી માથાફોડ છોડ ઓ દેવકી પાંજરે પુરાશું,
મારવાડ જાશું ને માતેલાં થાશું બાટીને દાળ ખુબ ખાશું
મારવાડ જાશું તો ભુખ ભેગા થાશું,

અજય ધારાઃ— (રાગ-કવ્વાલી.)

જગતને જીતનારાઓ વિનંતી આ વિસરશો ના
તમારી વિજય કીર્તિને કલંકીત કોઇ કરશો ના
સ્વદેશી કે વિદેશી હો સ્વધર્મી કે વિધર્મી હો
છે ઇશ્વર સર્વને માથે ભુલીએ ગર્વ ધરશો ના—
તમારા દેશનાં ગૌરવ તમોને હોય જો વ્હાલાં
અમારા આ પુનીત સ્મરણોને ખંડીત કોઇ કરશો ના
અમે મરશું છતાં આત્મા અમારો અહીં સદા રહેશે
અમારી આત્મ વેદીને ચરણુ નીચે કચરશો ના

અજાત શત્રુઃ—

અહીંસાના ધ્વજપટ જેણે યુગયુગ ફરકાવ્યા
કરૂણા મંત્રે પ્રેમલતંત્રે ભારતગાન ગજાવ્યાં
ધ્વજ યુગયુગ ફરકાવ્યા

બુદ્ધદેવ એ ભારત ગૌરવ. દેશ વિદેશે વધાવ્યા.
પ્રેમસુત્રના કાચાતારે મહા સામ્રાજ્ય જમાવ્યાં
અવતારી જગતારી ગયા, જેણે બંધુભાવ ફેલાવ્યા.

અજાત શત્રુઃ— (રાગ-કવ્વાલી)

જીવનરસ લુંટનારાઓ લુંટો છો કે લુંટાઓ છો
હૃદય સાગરના તારાઓ ડુબો છો કે ડુબાઓ છો
દીનરાત સુધારસ પીવા તરસ્યા રહોજી કેવા,

છે અધરા લ્હાવા લેવા શીખ્યા છો કે શીખાવો છો,
સાગર સદા તોફાની હરતો નથી સુકાની,
બેડો સફર મનમાની તરો છો કે તરાવો છો

અજાત શત્રુઃ—

મધુરાં ચુંબનનાં લ્હાણું..............................
લઇ હયો રાજ આજ અંતરમાં ઉકળતી ઉની જવાળા—
વીરલાં ચુંબનનાં લ્હાણું..............................
દઇ દયો પ્રાણ લ્હાણ, મદ ભરતી રસ ઝરતી યોવન શાળા
આપ કલંકી તેવી હું યે કલંકી..............................
નાચે કલંકના સીતાર કેરા તારપર સંસાર લુંટે બ્હાર વાયે બ્હાણું
ચંદ્ર કલંકી વ્હાલી ઇંદ્ર કલંકી,..............................
નાચ્યા કલંકના સીતાર કેરા તારાપર કીરતાર વાર યાર કૈ કૈ થાણું

અજાત શત્રુઃ— (રાગ ગઝલ)

નયન શર છુટતાં ચાલ્યાં ઉભાં ત્યાં માર્ગમાં આવી.
ઘવાશો જો પછી દીલબર અમારે શું અમારે શું.
બહુ છોડો નહીં બાણો રખેને શર ખુટી જાશે,
જીવન રજની વીતી જાત સવારે શું સવારે શું,
ઝુલીને પુષ્પ શૈયામાં કરો છો ઘાવ મનમાન્યા,
સજા અમને મજા તમને તમારે શું તમારે શું.

અજાત શત્રુઃ— (ભોળી ભામા)

હું તો ભોળીને અજાણી બાઇ પરણીને પસ્તાણી,
અધવચ્ચ વગડે લુંટાણી, કહોને જઈ કહેવી કહાણી—
મેં જાણ્યું મનમાન્યા સાથે રમશું રજની રંગે,
આશા પાલવ તાણી, જમશું પ્રીયતમજીની સંગે,
એણે પ્રીતલડી ન પીછાણી, મારા મનની મને સમાણી

અજાત શત્રુ— (લગ્ન વિધી)

રમાણી તમે ઓરાં આવો
જમણા કરને લંબાવો ચોઘડીયું વીતી જાય છે,
અહીં માંડવડા બંધાવો.............................
તમે સાજનીયા બોલાવો કોની લંકા લુંટાય છે—
સસરાજી શરણાઈ વગાડે સાસુજી તમે તાસાં
ભુંગળ નાનાભાઈ વગાડે પત્ની વ્હેંચે પતાસાં—ચો.
વેવાઈમાં ગંગારામ છે દાપામાં ઢીલારામ છે.
જાનઈયા આખું ગામ છે પછી સાજનનું શું કામ છે.
અલમ્ શ્યામા શ્યામ આવો આમ.
આપે આશીશ ગંગારામ, બોલો સઘળા રાધેશ્યામ

એક હી ભૂલ— (પૈસાનો પ્યાર)

બાબા પૈસેકા ઝુટા હૈ પ્યાર ભુલ હૈ ભુલતે હો,
હૈ દીખાવેકી ઈસકી બહાર મોહમેં ઝુલતે હો;
ભાગ્ય તારા ઝગમગે દોલત મીલે હસમત મીલે;
રસ રંગકે જલસે જમેં અહબાબકે ઝમ ઘટ રહે.

સબજી બજા જીહાં કહે હમ મકકા ભરતેં રહે,
જુઠી ખુશામદ પ્યારસે જેબ અપની વો ભરતે રહે;

એક હી ભૂલ—

મુજ ભોલીકો ભરમાયરી મા કૈસે કરૂં,
સીધી સાદીકો ફુસલાયરી મા કૈસે કરૂં.
મેરે પીછે પીછે આવે પ્રેમ બાત સમજાવે.
મેરા લે ગયા વો મન કૈસે છીનતી,
પ્યારી કૈહકે બુલાવે ઐસી બાત કયુંકર ભાવે,
વો તો માને નહીં એક મોરી બીનતી.
લાગી અસી અરરર....રરર....રરર....રરર
હાયરે મા કૈસે કરૂં....મુજ ભોલીકો૦
ઇસકી ચાલ ઔર ઢાલ, કરે મનકો બેહાલ
મારે તીર નયનવા ઇસકે,
કરે જોસ જોરી પ્રીત યે કયસી નીકાલી રીત
મુજે મોહે અધીકાર મોપે કરકે,
છાતી મેં હો થરર...રરર....થરર....રરર હાયરે
મા કયસે કરૂં....મુજ૦

સત્તાનો મદઃ— (ભજન)

તું ચેત મુસાફર વહી જશે છે સમય ઘડી કે બેઘડી.
એ........મસ્તી મનમાં રહી જશે છે સમય ઘડી કે બેઘડી.
છે આંખ છતાં કાં અંધ બને!
લઇ દીવો હાથ કાં કુવે પડે!

અભિમાન અશ્વપર ચડી ચડી..............છે સમય૦
કંઇ ચેત હજી અજ્ઞાની
થઇ જશે જીવન પાણી પાણી.
પળમાં જો કાળ જશે જકડી............ છે સમય૦
પડતીના પડઘા પડી રહ્યા,
દુઃખના ડંકા ગડગડી રહ્યા.
જો વિપત વાદળી શીરે ચડી..............છે સમય૦

સત્તાનો મદઃ— (માયાના બંધન)

હું કોણ અને આવ્યો ક્યાંથી એ ભેદ નહીં સમજે મનમાં
લપટાઇ બને મોહાંધ અતિ માયાના બંધનમાં–પડી માયાના૦
કર્મ પ્રમાણે જન્મજ ધરતો નહીં કરૂં પાપ એ કરાર કરતો
જીવ જન્મતા ભુલે સઘળું હું અહીંયા તુ ત્યાં–પડી માયાના૦
યૌવનમાં એ ધન જોબનમાં મુગ્ધ બને તરૂણીના તનમાં
ઉંચું જોઇ ચાલે અભિમાની ઉછળે ક્યાનો ક્યાં–પડી માયાના૦
બુઢ્ઢાપામાં કાયા કંપે તોય ઉપાધીથી નહીં જંપે
કાળ પાશમાં પડી આખરે આવે જ્યાંનો ત્યાં–પડી માયાના૦
લાખો જીવ હમેશાં જાતા મૃત્યુના મુખમાં હોમાતા
તો પણ જોનારા પોતાને અમર ગણે મનમાં-પડી માયાના૦
એ ઘટમાળા આ દુનીયાની સમજે સહુ જ્ઞાની અજ્ઞાની
છતાં મોહમાં ભુલા પડે છે વિશ્વ વિષમ વનમાં–પડી માયાના૦
આત્મા છે અવિનાશ સદાયે નિર્વિકાર છે એ સમજાયે
મળે શાન્તિ ત્યાં કર્મ ક્ષય થતાં આત્મ ચિંતનમાં
સદા પરમાત્મા ચિંતનમાં.

અટંકી વીરઃ— (કુસંપના ફળ)

મિથ્યા મમત મોટાઇમાં કુસંપ વધતો જાય છે!
ભારત ભૂમિનું ભયંકર ભાવિ મને દેખાય છે!
પ્રલયના પૂરમાં, જુઓ નૌકા તણાએ દેશની—
ફાલી ફુલી ફુલવાડીઓ કરમાય છે આ દેશની—

× × × ×

ઐક્યતાને સાધવા આપ્યું અમે બલિદાન છે!
પ્રતિજ્ઞાને પાળવી એ ધર્મનું અભિમાન છે!
લાડીલી કન્યાને કન્યાદાન આજે આપજો—
સોલંકી ને પરમાર વચ્ચે સંપ શાંન્તિ સ્થાપજો—

× × × ×

કીર્તિ સ્થંભ— (પ્રમદા પુરાણ)

લખી શ્લોક દશ હજાર, કરું શાસ્ત્ર હું તૈયાર
ધાર્યું પ્રમદા પુરાણ એનું નામ છે—
સ્ત્રી શોભે છે સંસાર, સ્ત્રી છે સઘળા સુખનો સાર
એને આધીન રહેવામાં આરામ છે—
પહેલાં શ્લોક લખાશે એ, આ એ ધરતી માતા છે
તારે તેમજ માને તે, એને ચરણે હજારો પ્રણામ,
ઘરનો રાજા નર કહેવાય, પ્રમદા પ્રધાન તેનો થાય
એમાં કોણ શ્રેષ્ઠ કહેવાય, અહીંયાં સઘળા પ્રમનો વિશામ છે
સ્ત્રી છે દાળ પુરૂષો ચોખા, સ્વાદ ભેગા તોએ નોખા.
એમાં કોના કરવા ધોખા, અહીંયાં પ્રમદા પુરાણ તમામ છે—

તારણહાર—

અજાણ્યા તે સ્નેહ કેમ કરીએ સાહેલી
અણજાણ્યા તે પંથ કેમ જઇએ-સખી.
પ્રીત સાગરનાં વારી છે ઉંડાં સાહેલી
જોઇ જોઇને વિચારી પાય ધરીએ-સખી.
ભેદ કંચન કથીર તણા જાણી લઇએ
નહીં ઉજળાંને દુધ સખી માની લઇએ
હૃદય પરખે કે હૃદય અમે અર્પી દઇએ
નયન નીરખી પીછાણું પ્રાણ વારી જઇએ.
નહીં પ્રેમના બજાર આ સંસારમાં સાહેલી
હૃદય રત્નના વેપાર કેમ કરીયે-સખી.
મળે સાચા ઉરહાર પછી શાના વિચાર
અહીં સાચા ભવતાર પાર તરીએ-સખી.

તારણહાર—

પુછી જો જગતના ધનવાનોને પૈસા કયાંથી આવ્યા
કાળાં ધોળાં કૈંક કરીને કૈંના માલ પચાવ્યા
કરી ઉચાપત માલ બીજાના આખર કોઇ ન ફાવ્યા
માળાના મુળગા જાતામાં કૈંક કૂરે હડકાયા
બાગબગીચા કૈંક બંગલા પૈસાથી બંધાયા
સત્ય નિતિની ભલી ઝુંપડી જ્યાં ઇશ્વરની છાયા

તારણહાર—

અજબ રત્ન એક આપું ન આપું કહો આપું
તો-એને છુપું રાખશો ?

રત્ન મોંઘુ જો હોય એ તમારૂં હો'—તમને બહુજ
પ્યારૂ તમારૂ ગણીને તમે રાખશો.
વાટ ઘાટે એ રત્ન કાંઇ મળતાં નથી,
અમે જુઠી લાલચ જોઇ ઢળતાં નથી
જો ! જો ! કલ્પવૃક્ષ રોજ રોજ ફળતાં નથી
પ્રાણ સાટે સ્વીકાર રાજ સુંદર ઉપહાર
ગણું પ્રાણથી અધિક પ્રાણ માનશો.

તારણહાર—

નંદનવન સમ દેશ આ જેનાથી સોહાય
ભારત રમણી આજ તે ચરણ તળે ખુંદાય
જગતનાં આંસુ લ્હોનારાં જુઓ અબળા તણાં આંસુ
વહે છે આજ ચોધારા જુઓ અબળા તણાં આંસુ
તમારા દેશની લક્ષ્મી તમારૂં તેજ ને ગૌરવ
અરે સન્માન ચાહનારા જુઓ અબળા તણાં આંસુ
નથી એ અશ્રુનાં બિંદુ ભર્યાં છે બિંદુમાં સાગર
જશે આ દેશ પાતાળે જુઓ અબળા તણાં આંસુ

તારણહાર— રાગ—કવ્વાલી

દિવાના પ્રેમના પંથી પ્રિતીના પંથ જાશો ના
સુધા માની એ વિષ પ્યાલા પીશો કે કોને પાશો ના
કીનારા નહીં જડે શોધ્યા: વિષમ વમળે ભમી મરશો
એ સાગરના અતલ તલમાં હૃદયને કોઇ ખોશો ના
દિવસને રાત રોવામાં નયનમાં નીર ના રહેશે.
અરે છે પ્રેમ દિવાનગી [illegible] જ્યોતિને જોશો ના.

તારણહાર—

દેખાદેખી કરવા જાય, એના ઠેડ ફજેતા થાય,
આખર ઇજ્જત લીલામ બાવી થાય છે.
ભલે હંસ થવા જાય નકલ અસલ ભૂલી જાય
આખર બગલા તે બગલા કહેવાય છે.
હે ! વાંદરચાળા બહુ કરીએ, પ્રેગટ હાંસી થાય;
ભુલ્યા ત્યાંથી સમજો વ્હાલા
સોળે સજે શણગાર સંખણી, પદમણી ના થવાય,
ભુલ્યા ત્યાંથી સમજો વ્હાલી, હવે છોડ લચારી છોડ.

વીર ભુષણ— (સારૂં કોણ ?)

પડજો સંસારમાં વિચારી, પરણશો ના કદી નારી.
રહેજો ભલે બ્રહ્મચારી, પરણશો ના કદી નારી.
ભૂંડી કો ભારજાથી પડતાં પનારાં જીંદગી જઇએ હારી;
કોઇને કહીએ તો થાય ફજેતા રહેવું સદા મન મારી–પરણશો
નિર્લજ નગુણી જાતિ નરોની એથી નિંદાય છે નારી;
પોતાનો વાંક તો જરીયે ન જોતા અબળાને પાડે ઉતારી
પુરૂષની જાત છે નઠારી...પરણશો.

વીર ભુષણ— (કયાં ગઇ ?)

કોઇ કહેશે કે જુવાની કયાં ગઇ !
મદભરેલી જીંદગાની કયાં ગઈ !
ગર્વથી કહેવા થસે આનંદમાં ઉલ્લાસમાં,
રાગના અનુરાગમાં કે પ્રેમના અભ્યાસમાં,
ના ખબર યુવા દિવાની કયાં ગઇ !

આવશે જ્યારે બુઢાપો કાય ડગમગ ડોલશે;
ભોગવ્યું જો નહીં હશે તો ત્યારે પસ્તાવો થશે.
ખોળશું ઝુકી ગુમાની ક્યાં ગઇ !

અંશાવતાર—

ધારો કે ધન ખરચી નાખ્યું અને દરજ્જો જાય
ધારો કે રુશ્વત ખાતાં જો પાપ કદી પકડાય
શ્વસુરજી કહો પછી શું થાય ?
વેન પ્રભુના રાજ્ય મહિં એ ઘર ભરવામાં સાર
પરમેશ્વરના રાજ્ય મહીં છે ઘોર પાપનો ભાર
શ્વસુરજી કહો કેમ વેઠાય ?
ખરી શીખામણ સમજે નહિ એ છે અક્કલની તાણ
અમ જેવા ભોળાભાનો બેલી ભગવાન
શ્વસુરજી એજ અમારો ન્યાય !

અંશાવતાર—

મારો મીઠો સંસાર તોય જામે તકરાર
રોજ લડતાંને પાછાં મનાતાં અમે
એ છે મુરખ જરાક હું છું હઠીલી જરાક
નહીં કરીએ કબુલ અમે કોઇ કોઇનો...વાંક
નમ્યુ આપે ન કોઇ ક્લેશ ક્યાંથી શમે
રોજ હારે છે એ ને મનાવે મને
માફ માગી ને અંતે રીઝાવે મને
રહે મારી સરસાઇ એજ મુજને ગમે

વીરના વેર—

એ માતૃભૂમિના સૂર્ય થયા નિસ્તેજ આજ કહો શાથી?
સ્વાતંત્ર્ય સરોવર રાજહંસ પરતંત્ર થયા કહો ક્યાંથી?
ગૌબ્રાહ્મણના પ્રતિપાલ એ ક્ષાત્રપાલના બાળ
રણહાક પડી વીર ઉઠો દુંદુભી ગાજે,
એ દેશબંધુ કરશસ્ત્ર ધરો નિજ જન્મભૂમિને કાજે
દીન હિંદમાત ચોધાર રડી કરે આજ પોકાર
એ અશ્રૂ લુછવા બનો શિવાજી સાથી
કેમ દીલ્હીપતિના દાસ બન્યા એ! ક્ષાત્રવીર ભડભાથી

વીરના વેર—

હળવે હળવે ડગલાં ભરજે સખી જીવન જલ છલકાય નહીં,
હૈયે મુજને કંઈ થાય સખી શું થાય બળ્યું સમજાય નહીં.
મદઘેન ચઢયાં તુજ લોચનમાં કહે કોણ વસ્યું તનમાં મનમાં
કોઇ આવી વસ્યું મમ લોચનમાં બળી મીટ મીટ સમાય નહીં.
જોજે અધુરી મધુરી કળી તું કોઇ ભોગી ભ્રમર ચુંમી જાય નહીં.
રસચુમ્બન તો જીવન બંધન જીવ જાય છતાં તુટી જાય નહીં.

સ્વામી ભકતી—

પ્રવીણ છું ચપળા ચતુર સુજાણ મધુરૂં બોલી મારૂં બાણ.
દરબારીની દુલ્હન હું છું દાવ પેચ રમનાર.
પ્રપંચની હું જાળ બીછાવી સપડાવું શિકાર
ખુલે ભેદ તમામ ખુશામત સાધન શ્રેષ્ઠ ગણાય.
ખુશામત ખુદાને પ્યારી વાચું સર્વે થાય.

સ્વામી ભક્તી—

ભેટ આ કર કંકણોની આપને ચરણે ધરૂં,
માલિકને માટે કહો તો પ્રાણ મારો પાથરૂં,
સ્વામી ભક્તિમાં કર્યું સૌભાગ્યનું બલિદાન છે;
દેશ ભક્તિનું અમારા હૃદયમાં અભિમાન છે,
પ્રાણ સાટે ધર્મ છે ના પ્રેમની પરવા કરૂં,
મુક્તિનો એ માર્ગ છોડી હું નહિ પાછી ફરૂં;
કામ આવે આપને તનની ઉતારૂં ચામડી,
જીવનના શ્વાસ છેલ્લા સ્વામિ ભક્તિના ભરૂં.

સ્વામી ભક્તી—

આવે દાવ સોગઠી મારે બગડી બાજી જીતી જાય
ભાયડાની વાતો ન્યારી.
છે સાહસ કરનારી, જેના ભેદ નહિ સમજાય;
બાયડીની પણ બલિહારી.
હોય ગમે તેના પણ મોઢે મૂછાળા કહેવાય,
મૂછના પાણી સામે સ્ત્રીનાં પાણી ઉતરી જાય;
ભાયડાની વાત ન્યારી.
ધાર્યું પોતાનું કરનારી નારી જાત ગણાય;
એક ચોટલાવાળીથી આખી આલમ અંજાય;
બાયડીની પણ બલિહારી.

અંશાવતાર—

વશમાં છે પ્રણય પથ કથને ભરોસે
રસના સિંધુ અનંત કથને ભરોસે

ઊંડા આકાશ અને પાંખો બંધાઇ રહી
ઊડવા અભિલાષ વંત કંથને ભરોસે
જગની અજાણુ અમે સોંપ્યાં તન પ્રાણુ અમે
અધુરા છે જીવન ગ્રંથ કંથને ભરોસે

સમ્રાટ—હર્ષ— રાગ ઉસ્તાદી

ગરવા લગાલું સાવરીયાં
સુરતીયાં તોરી મનકો લોભાઇલી !
તિરછી હય તોરી નજરીયાં—સુરતીયાં તોરી
નિરાલે સબસે જહાંમે યે હુસ્નવાલે હુંય
નજર ચુરાકે જીગરપર લગાને ભાલે હય
હજારો સેંકડો દિલ પાંઉસે મીસલ ડાલે
ઔર દેખનેમેં બડે સીધે ભોલે ભાલે હય
મારી કટારી પ્રેમકી કારી
બારી હય મોરી ઉંમરીયાં—સુરતીયાં તોરી

સમ્રાટ હર્ષ— (વિદાય)

વિદાય વ્હાલમ ! તમારી લેતાં, જવું અમારે રડી રડીને !
જીગર અમારાં જળી જવાનાં, નયનથી આંસુ પડી પડીને !
ભર્યાં સરોવર થયાં અદીઠાં, જણાયાં મૃગજળ તમોને મીઠાં,
તમે એ મૃગજળ પીજો સુખેથી, જીગરનાં પ્યાલા ભરી ભરીને !
અમોને ન્હોતી ખબર તમારી, દશા, આ કરશો તમે અમારી
હસી રહ્યા છો હવે અમો પર, કત્લ કલેજાં કરી કરીને !—

કીર્તિ સ્થંભ— રાગ ભજન.

એક સમય એવો હતો, હતાં રાજ્ય ધન ધામ
આજ સમય છે એજ કે, સરવર તીર મુકામ

મનવા ... ... નવ કરીએ કંઇ કલેશ,
કોઇ દિન હોયે રાજ સિંહાસન, કોઇ દિન સાધુ વેશ.
ચડતી પડતી ચક્રનાં એ સઘળાં તોફાન
નહિ હર્ષ કે શોક જયાં હરિ ઇચ્છા બળવાન—

કીર્તિ સ્થંભ—

નરસિંહ ચાલ જઇએ કાશી, ડબકાં મારીએ એકાશી
૮૨, ૮૩, ૮૪ થી છુટીએ
સારા પંડિત જોતાં જઇએ, ૧, ૨, ૩, ૪ રાતો રહીએ.
નવાં નવાં અફીણુ ખાઇએ,
ચાલ ભાઇ લાખેણી મઝા લુટીએ.

મધુ માસમાં ગ્રહણ એમાં કરીએ જઇ તર્પણ
લાડુ કરીએ બે ત્રણ મણ જમવા ચતુર પંડિતોને ચુંટીએ
પરસ્થાન દર્શનથી શીવરાયા પુરો પાવન કરીએ કાયા
ત્યાંથી હરખાયા હરખાયા જઇએ,
સસરા સાળા બંધુને કુટીએ:-

કીર્તિ સ્થંભ—:: રૂદયની વાત:-

દિવસો વીતે વાતવાતમાં, નાની લાગે રાતજો
જાણે હમણાં રાત પડીને, હમણાં થયું પ્રભાતજો
એવા એ દિવસો તે કયારે આવશે.

આણ. આવે સાસરીયેથી કરે મશ્કરી સહીયર જયારે
ઉપરથી રીસાઇયે ત્યારે, હૈયે હોયે નિરાંતજો—એવા,
ભાન રહે નહિ રાત દિવસનું, રથમસ્તી ની વાતો કરતાં

જાય હજારો રાત છતાં પણ, ખુટે નહિ એ વાતજો-એવા.
જે ઘડી આખા જીવન ભરમાં, એકવાર આવે જીવતરમાં
એ ઘડી આગળ આ જીવતરની કંઇએ નથી વિસારતા જો-એવા.

કીર્તિ સ્થંભ માટીનો મહિમા.

માટીની પ્રભુતા વડે સજીવ છે સંસાર
મર્મ ન સમજે તે નરો ભુમી ઉપર ભાર,
ભુમિના નાથની ભુમિ બધી કહેવાય માટીમાં
સકળ સામ્રાજ્ય સમૃદ્ધિ બધી સરજાય માટીમાં—
કહી માટી તણી કાયા, અને માટી મહિં માયા
જગત સરજાય માટીથી અને લોપાય માટીમાં—
મુઠીમાં માટી ભરી સોંપ્યો રાજ્યનો ભાર
કરૂં દાન આ હાથથી, રાજ્ય તણા ભંડાર

કીર્તિ સ્થંભ— રાગ ગઝલ

આ પૃથ્વિ છે પરમેશરની, પૃથ્વિપતિ એ એક છે
જ્યાં ભૂપતિ છે કેંક પણ ભૂમિપતિ એ એક છે—
જે અન્નનાં કણ એકનાં લાખો કણો ઉત્પન્ન કરે
જે બીજમાં વૃક્ષો શમાવે. અકળ અતિ એ એક છે—
જેની દયા મોટા થકાં પણ રંક પર ઝાઝી રહે
એ દીનનો આધાર જેની, અકળ ગતિ એ એક છે

કીર્તિ સ્થંભ—

મારે સાસરીયે જઇ કોઇ કહેજો એટલડું
પ્રીતમજી આણા મોકલે.
મને પીયરીયામાં હવે લાગે એકલડું. પ્રીતમજી આણા મોકલે

રાત જાગી જાગીને જાય છે
આંખ મીચુ તો સ્વપ્નાં દેખાય છે
મારૂં હૈડું ભાન સાન ખોઇ થઇ ગયું ભુલકણું—પ્રીતમજી
મને મહેણાં મારે સાહેલડી
ફાલી ફુલી છે જીવનની વેલડી
ઘેલી થઇ હું વીરહે બળે છે કાળજડું—પ્રીતમજી.

કીર્તિ સ્થંભ—

સજીલે સજીલે સજની તું શણગાર
ગુંથીલે સ્નેહ સુમનના હાર, અલી એ હમણાં આવશે
સખી એ છે સાચા શણગાર
હારથી મોંઘા હૈયાહાર મળ્યાથી મનડું માનશે
હૃદય હોય સુંદર સજની ત્યાં ડોળ વૃથા શાને
સુંદરતા લુખી નવ શોભે હૈયાં હરવાને
સ્વજનના નયનોથી સત્કાર
ઉઘાડો મન મંદીરના દ્વાર અલીએ હમણાં આવશે

માલવપતિ— રાગ ગઝલ

હૃદયના શુધ્ધ પ્રેમીને, નીગમનાં જ્ઞાન ઓછાં છે,
ન પરવા માનની તોયે, બધાં સન્માન ઓછાં છે.
તરી જાવું બહુ સ્હેલું છે, મુશ્કીલ ડુબવું જેમાં,
એ નિર્મળ રસ સરીતાથી ગંગાસ્થાન ઓછાં છે.
પ્રણય કલહે વહે આંસુ ચુમે ચાંપી હૃદય સ્વામીન્
અરે એ એક પળ માટે જીવનનાં દાન ઓછાં છે.

સિરાજુદ્દૌલા— રાગ ગઝલ.

જાઇ છતાં એની છબી આવે નજરમાં,
આંખો ગજબ જાદુ ભરી ખુંચે જીગરમાં,
દેખાવમાં ભોળી છતાં જાદુ ભરી એ,
રાખે હજારો તીર કાતિલ વાંકી ભમરમાં
ગાલો મહીં લાખો ગુલોની લાલી છુપાવી.
ઉભી હતી નજાકત ભરી એ રસ્કે કમર ત્યાં,
પરવા ન તાજો તખ્તની એ નાજો અદાપર,
વણમૂલ વેચાયા અમે માશુકના કરમાં.

સિરાજુદ્દૌલા— રાગ કવ્વાલી.

જેવી કરે જે કરણી તેવી તરત ફળે છે,
બદલો બુરા ભલાનો, અહીંનો અહીં મળે છે.
ઉંચે ચડે છે જ્યારે. સહુને એ તુચ્છ ગણતા,
પટકાય જ્યારે નીચે, ત્યારે સમજ પડે છે.
હસતાઓને રડાવે, રોતા ઉપર હસે જે,
રોનાર તેને કોઇ, આખર નહી રહે છે.
આપ્યા વિના ન મળશે, વાવ્યા વિના ન ફળશે.
ઇન્સાફ એજ કુદરત અહીંનો અહીં કરે છે.

સંસાર સાગર— તબીયતનો તમાસો.

હું તો નાજુક તબીયત વાળી, મારી તબીયતને સાચવજો,
મારા મીજાજને સંભાળી, મારી તબીયતને સાચવજો.

મમ્માની માનીતી હું છું, પપ્પાને બહુ પ્યારી,
વાત કરે કોઈ ગુસ્સે થઇ તો, ધડકે છાતી મારી.
ઉઠી સવારે આઠ વાગતાં તરતજ ચા પીનારી,
લેટ થાય જો મીનીટ એક તો તબીયત જાશે મારી.

સંસાર સાગર—

ઘરને સંભાળી રાખતાં, વાડી જતી રહી;
લટકારીને લોભાવતાં, લાડી જતી રહી.
સીધી સડક જાતો હતો. ત્યાં થાંભલો નડયો.
મોટર હમારા પ્રેમની આડી જતી રહી.
જાતું હતું દાદર ઉપર, પણ ભાન ન રહ્યું.
એ મોહમાં માહીમની, ખાડી જતી રહી

અજયધારા—

જ્યાં નથી ગરજ તલભાર સખી ત્યાં ગરજુ થઇ કાં જઇએ
છે એ જીવન આધાર એમને ઝાઝુ તે શું કહીએ
અંકાય નહી અણમૂલ સ્નેહનાં મુલ કદી આ રીતે
સજની નવીન કોઈ રીત શીખવશે આજ પ્રિતમજી પ્રીતે—
જળ સરિતાનાં જેમ રત્નાકરમા ભળી થાય છે ખારાં
અમે ભળ્યાં તમોમાં એજ પ્રકારે નથી લેશ પણ ન્યારાં
છે એજ સ્નેહ ત્યાં માન અને અપમાન તણી શા પરવા
યાચો ક્ષમાના દાન કરે રસ પાન કલહ પરીહરવા.

વીર ભુષણુ— વિરનારી.

વાયા વીરત્વના વાયશરે ! હવે થઇને અધીર;
રમણી રણુ જીતવા નીસરી.
કોમળ હૈયાંને એનાં કુમળાં શરીર................રમણી.
જાગ્યા ઉજાસ એના અંતરના બારણે,
માતૃભુમિની ભીડ ભાગવાના કારણે,
કેસરીયાં કાળજાં ને કેસરીયાં ચીર...............રમણી.

વીરના વીર—

નયનો છાના અશ્રુ સારે શાને રડતી તું ચોધારે,
વારેવારે શું સંભારે તારા દર્દી દીલડાની કહેને દવાએ કંઇ,
દર્દી દર્દીની ગત જાણે ઘાયલ વાગ્યા ઘાવ પીછાણે,
કોઇની પીડા કોઇ શું જાણે.
જગતમાં દર્દી દીલડાંની તો છે દવાઓ નહીં,
કદર નહીં દીલની જેને એને તે દીધ કાં દીધા;
જે રસ્તે લુંટાયાં બ્હેની એ રસ્તા શીદ લીધા;
વિષયમાં અમૃત ક્યાંય ન દીઠાં.
ખાલી કોમળ કાળજડાને કંપાવો નહીં,
બાઇ મીરાંને જઇને પુછો કે કાતીલ વિષ કેમ પીધાં;
દમયંતીને જઇને પુછો વનમાં શા સુખ દીઠાં,
સાચી સતીનાં મેં વ્રત લીધાં.
કોઇ બીચારા કુમાર દીલને સતાવો નહીં.

વીરના વેર—

આવી તમારે દ્વારે સંદેશ એક દેવા,
શીખવ્યા તમે જે પાઠો પાછા તમોને કહેવાં.
જે માટીમાં ઘડાયાં માનવ અમારાં,
જે માટીમાં જડાયા વીર પૂર્વજો તમારા.
તરસી બની એ માટી મમ રકત દાન લેવા,
જવાળા તમે જગાવી નિજ દેશ ભસ્મ કરવા,
બલિદાન બની એમાં વિભૂતિ શરીર ધરવા,
રણચંડીકા બનીશું રણજંગ આજ લેવા.

સમ્રાટ-હર્ષ— કર્મયોગ—

જ્યાં કર્મયોગની દિવ્ય વહે છે ધારા !
ત્યાં વંદન આજ અમારાં !
જ્યાં આત્મ ત્યાગમાં ગાન ગીતનાં પ્યારાં;
ત્યાં વંદન આજ અમારાં !
એ રણશૂરા શસ્ત્ર ધરે ના; ધૈર્ય બાણ ધરનારા;
વિશ્વ પ્રેમમાં વિશ્વ ડુબાડી, વિશ્વ વિજય કરનારા—જ્યાં
કર્મયોગ એ જગ સેવા છે, ત્યાગ સહુ ત્યાં ન્યારા;
કર્મવીર તેને કહેવા જે સેવક થઇ ફરનારા
કર્મવીર તેને કહેવા જે સેવક થઇ ફરનારા
જગતારીને તરનારા
ત્યાં વંદન લાખ અમારાં—જ્યાં

વીરના વેર— રાગ કવ્વાલી

મદ મોહમાં દીવાનાં સંતાન આ અમારાં;
લુંટી રહ્યા છે સન્માન એ તમારાં,
ગૌરવ ઘટયાં અમારાં કીર્તિવરી એ બીજાને;
ડુબ્યા હુતા તે તરતા ડુબી ગયા છે તારા.
મિથ્યા પ્રમાદ ત્યાગો કર્તવ્ય પંથ લાગો,
નીદ્રા તજીને જાગો જગને જગાવનારા—

વીરના વેર— અબળાનો પોકાર.

આર્ય તણા સુઘરે કહો કયાંથી જગમાં ઘર સંસાર
સ્વાર્થ માટે દીન અબળાને મારે મુંગો માર.
કુસુમકળીના શીર પર નાખે ધગધગતા અંગાર,
વૃધ્ધ લગનના પાપે સળગે અમ સંસાર;
કહોને કયાં કરવા પોકાર.—
પાળી પોશી ગાય ગરીબડી બાંધે કસાઈના દ્વાર,
એ બાળાના માત પિતાને હજાર છે ધિક્કાર;
કરે જે લોહી તણા વેપાર.—

વીરના વેર— માંકડની મોકાણ

અમે કોને જઇને કહીએ માંકડ બહુ કરડે બહુ કરડે,
ખાટલામાં હોય તો ખંખેરીએ અને ગોદડાં નાખીએ તડકે
અડધી રાતે એતો ભીંતેથી ઉતરીને ચડપ દઇને ચટકે,
અડધી રાતનો ઉજાગરો થયો ત્યારે ધણીને ચઢી ગઇ રીસ
ધડંમ દઇને ધોકો માર્યો ત્યારે ભાંગી ખાટની ઇસ.

વીર ભુષણ—

જોતાં ઉપજે છે મોહ; મળતાં મતિ ભમાવે,
અંગે ધરતા એજ ગર્વ અતિ ઉપજાવે.
અમે સર્વથી શ્રેષ્ઠ એજ વિચાર આવે,
કદી શોભશે દેહ; મનને નહિ શોભાવે.
આ ઝળહુળતા કાંકરા શોભા નહિ પણ ભાર છે,
સદ્‌ગુણ સેવા ભાવના એ સાચા શણગાર છે.
કામ ન આવે કંઈ છતાં આ દુનીયા અંજાય છે.
મણિ મુકતાના મોહમાં ઘોર કુકર્મો થાય છે.

સ્વામી ભકતી—

કાળી કાળી આ જોઇ ભમ્મર તારી નમ્મર આવે
ને આંખો ઘેરાય છે.
ઢાળી ઢાળી આંખલડી મદભર ઢાળી
મારી ખીલતી જુવાની ઉભરાય છે.
કામણગારા આ કાળજાં કોરાય છે.
ઘેલાં ઘેલાં હૈયાં હરખાય છે,
તારી બોલીનાં બાણુ વાગી જાય છે. હાય—
અજબ મોહિની આંખમાં, ચતુરા ચિત્તની ચોર,
સોંપી તારા હાથમાં મારા દિલની દોર;
અહશો મા આઘા રહો, વ્હાલા લ્હેરી લાલ;
સોઘો ને સફરો નથી, આ છે મોંઘો માલ—

વીર ભુષણ—

સજની રે ! મને વાગી કાંકરી,
નાની હું પનિહારી, નટખટ એ વિહારી,
હું તો હારી નજર સમ લાગી કાંકરી......સજની,
કાંકરી નહિં એ મોહબાણ છે પીડા વણ માગી,
ઘટપર તાકી હૃદયપર વાગી કાંકરી અનુરાગી....મને

શૃંગાર ગોપી કૃષ્ણના જુના થયા છે કયારના,
તરસ્યા નવિન રસના અમે લોભી નવિન શૃંગારના
શૃંગાર રાધાકૃષ્ણના વેશ્યાઓથી જે સાંભળે;
તેને ખરા શૃંગારની સમજણ કહો કયાંથી મળે!...સજની

વીર ભુષણ—

આ સંસાર અજબ ઘટમાળ,
સૌ સૌના છે પંથ નિરાળા સૌના જુદા હાલ.
કોઇ શકિતથી, કોઇ યુકિતથી, કોઇ બુધ્ધિને કપટકળાથી
ચલવે છે વહેવાર.......
સર્પ મરે લાઠી નવ તૂટે એ યુક્તિની જાળ...આ સંસાર.
એકના બુરામહીં ભલું બીજાનું થાય,
રવી જો આથમે તો ચંદ્રથી ઉગી શકાય.
ભલાઇ ને ભુંડાઇમાં વિધિ તણો એ ન્યાય!
એ ન્યાયે કોઇનું શું થાશે એની શી જંજાળ!
શીખવી સ્વારથની સંભાળ....આ સંસાર.

લગ્ન બંધન— નવો જમાનો—

અંગ અંગમાં (૨) યૌવન ઉભરાય.
તંગ ચોળી આ ફાટી ફાટી જાય....તંગ
શીક્ષણ સુધારાનું લીધું છે કારણું
અંદર એજ લગ્ન નવ થાય.
બાર ને પંદરની સખીઓ ગઇ સાસરે
જીવ મારો બળી ખાખ થાય....તંગ.

પઢતાં નજર મારી પડી છું પ્યારમાં
ડીયર પોંપોંને ચિત રહાય
એન્ગેજડ થઇ છાનીમાની હું પ્રોમીસથી
લગ્ન માટે ન બોલાય....તંગ ચોળી.

સ્વામી ભક્તિ—

વાગી જાશે આ નૈન કટારી
મારી સામે ન જોશો (૨)—વાગી.
જાસુસી કરનારી આ છે ઘરવાળી મારી
કેવી તેજી તલવાર છે બેધારી
આ મન હરનારી—વાગી.
જોશો તો જખમી થશો, ઘાવ નહિ રૂઝાય;
એ ઘાને રૂઝાવવા નથી કોઇ ઉપાય
વસમા એના ઘાવ છે, વસમી એની ધાર;
આરપાર ઉતરી ગઇ, તારી નૈન કટાર.

લગ્ન બંધન સ્ત્રીઓની સ્થીતિ—

અધમ આ અબળાનો અવતાર, હતભાગી હિન્દ મોઝાર
પિયરીયામાં નાની વયથી કરવા કામ અપાર
યૌવનના અંકુર ફુટતાં ખોળે રમતાં બાળ...
યુવતી અભાગી લાગે વૃદ્ધા આવી પકડે કાળ.
કાં મરતી કાં વિધવા બનતી યૌવનમાં તત્કાળ...
વૈધવ્યે તપતી બળતીને રહેંસે લોકાચાર
આંસુ ખુટે આંખથી આખર કરતી અધમાચાર....

કાશ્મીરનું પ્રભાત— (રાગ ગઝલ)

ઘેલી બની છું પ્રેમમાં સ્વીકારતા શાને નથી ?
પ્યાલી ભરીને પ્રેમની શાને મુને પાતા નથી ?—ઘેલી૦
અંગો બળે છે આગમાં નિષ્ઠુર કાં ઉભા રહ્યા ?
ખંજર ખુંપાવો દેહમાં શાંતી મુને થાતી નથી—ઘેલી૦
વ્હાલા હું થી રહેવાય ના મુઝાય આ જીવ જાય છે,
પાયે પડું છું આપના શાને ચુમી દેતા નથી ?—ઘેલી૦

શાલીવાહન— રાગ-કવ્વાલી

મીઠી નજરના તરસ્યાના તરસ્યા બની રહેજો,
સિંધુ તમે તો બિંદુ સમ અમને ગણી લેજો.
છે સાગર હૃદય તમારાં, ત્યાં શાં અભિમાન અમારાં,
નિભાવજો સરણાંગત જાણી દોષ સહી લેજો.
જીવન તમારે ચરણે આત્મા તમારે શરણે.
મમ આત્મ તણા પરમાત્મ બનીને અંતરમાં રહેજો:—

ગર્વ ખંડન— (વરઘોડો)

બસ વાંઢા મેણું જાય, ભલે જે થાવાનું તે થાય
મારૂં હૈયું હરખાય, હવે આપણ ચઢશું વરઘોડે-(૨)
લટકાળી લાડી જોડે, પરણીશું આપણ કોડે;
ભાડાની મોટર દોડે, હવે આપણ ચઢશું વરઘોડે-(૨)
પરણેલા પસ્તાવો કરતા તે પસ્તાવો ખોટો;
દોરંગી દુનિયામાં ક્યાં છે પરણેલાનો જોટો;
હવે જાન ક્યારે જાય, ક્યારે ગીતડાં ગવાય;
માણસોમાં લેખાં થાય, હવે આપણ ચઢશું વરઘોડે-(૨)

વીર ભુષણ

નિઃસાસા કોઇના નવ લઇએ.
દીલ પ્રભુનાં દીધેલ ગણીને દીલને છેહ ન દઇએ.
સાગર નદીએ પાછી વળે, તોએ જળ ક્યાં જાશે?
વૃક્ષ આશરો આપે નહિ, તો વેલીનું શું થાશે
એ કરૂણા નહિ ઉપજે તેને, કેમ દયાળુ કહીએ....
પાંખ પંખીની કાપી નાંખી પછી ઉડવા કહેવું!
કોઇના દીલમાં દવ સળગાવી પછી જીવવા દેવું.
આ જીવનથી મોત ભલું એ સમજવા ક્યાં જઇએ

વીરના વેર—

કોઈ કહોને કે કોડ બધા ક્યાંથી પુરાય (૨)
મારા મનડાની મનમાં સમાય લ્હાય થાય.

પહેરી પચરંગી સાડી તન ખીલતી ફુલવાડી,
જોઇ જોબનના માળી જીવ જાય જાય—કોઇ.
ચોર કે ચોટે જ્યાં જાતી વાતો મારી થાતી,
ધડકે કુણી છાતી આ કાળજુ કપાય.
કોઇની હું કાકી તો કોઇની હું માશી,
દીકરાના દીકરાની વહુથી હું નાની.
બધા મોટીમા કહે ના રહેવાય—કોઇ.

સિરાજુદૌલા— રાગ કવ્વાલી.

એ ગઇ છતાં એની છબી આવે નજરમાં,
આંખો ગજબ જાદુ ભરી ખુંચી જીગરમાં.
દેખાવમાં ભોળી છતાં જાદુ ભરી એ,
રાખે હજારો તીર કાતીલ વાંકી ભમરમાં.
ગાલો મહીં લાખો ગુલોની લાલી છુપાવી,
ઉભી'તી નજાકત ભરી એ રશ્કેકમર ત્યાં.
પરવા ન તાજો તખ્તની એ નાજો અદાપર,
વણમૂલ વેચાયા અમે માશુકના કરમાં.

સિરાજુદૌલા— રાગ ગઝલ.

અધરાતડી વીતી ગઇ પણ આંખલડી હજી ના મળી.
નુરેનજર થઇ આકળી દીલબર વિના એ બાકળી.
રશ્કે કમરની રોશનીથી રોશના ઝાંખા થઇ;
એ રોશનીને શું કરૂં દીલ રોશની ના ઝળહળી.
ક્યાં સુધી કરવી સબર દીલદારને કૈં ના કદર,
એ સબરમાં ને સમરમાં દીલદાર થઇ ગઇ ડુબકી,

માલવપતી— ચડે-તે-પડે

એક સરખા દિવસ સુખના કોઇના જાતા નથી;
એથીજ શાણા સાહ્યબીથી, લેશ ફુલાતા નથી;—
ભાગ્ય રૂઠે કે રીઝે, એની તમા તેને નથી;
એજ શુરા જે, મુસીબત જોઇ મુઝાતા નથી;—
ખીલે તે કરમાય છે, સરજાય તે લોપાય છે;
જે ચડે તે તે પડે, એ નીયમ પલટાયા નથી;—

સંસાર સાગર— એક પસંદગી—

પૂછે મને તો હું કહું, દીલદાર હો તો આવી હો;
આંખો કહે જોવા ચહું, ચહાનાર હો તો આવી હો—
મસ્તીભર્યાં નયન શરે, રસીકનાં હૈડાં હરે;
જોનારને ઘાયલ કરે, તલ્વાર હો તો આવી હો—
સુધાભર્યાં અધરો પરે, અમૃત મધુર વરસ્યા કરે;
પીનારની તૃષા હરે, રસદાર હો તો આવી હો—
શી ખબર અમૃત પીવાડી, અમર કરશે કે નહીં ?
અમૃત તણા પ્યાલા ભરી, પાના હો તો આવી હો.—

માયાના રંગ— એક શીખામણ

ભૂલે ચુકે થશો ના કોઇ નારીના દીવાના,
જીતવા જીગર તમારૂં કરશે અનેક વાના.
મારી છબી તમોને તેની છબી અમોને,
ઘાયલ ત્રીજાને કરતી ચોથાને પત્ર છાના.
ફાવ્યા નહિ દીવાના ફાવ્યા ન કોઇ શાણા.
પ્રેમે થયા જે પાગલ આખર મુકામ થાણા.

એક અબળા— સેકન્ડહેન્ડ સુંદરી

તમે પહેલાં પરણેતરને નહીં પ્રેમથી નીભાવ્યાં
જોઇએ બીજાને કેવા નિભાવશો
સ્નેહલગ્નની હું સુંદરી નવરંગ ભરી નારી
મારી મોહકતા સામે નીહાળશો
સેકન્ડહેન્ડ સુંદરી–પસ્તાએલા છો પ્રેમદા
જરા જુનિ રેવોને સુધારશો
મને ખાન પાન માનથી રીઝાવશો
થયાં રોજના મેહમાન એ વિચારશો
બોલી એવું કાળજડું ના બાળશો.—

પ્રેમ વિજય— રાગ–ત્રોટક.

દીલ ખોલ અલી જરી જોતો ખરી,
તારા સ્વપ્ન વિહારી–એ શ્યામ રહ્યા.
દૂર જાઓ જરી શરમાઓ અલી,
મારા શ્યામને–કેમ સતાવી રહ્યાં.
સખા નાથના નેહ છુપાય નહિ,
રસ પાન પ્રકાશમાં થાય નહિ;
રસ પાન સુખેથી કરાવ સખી,
તારા શ્યામલ–ગૌર કિશોર રહ્યા.
અલી જો જે તરસ રહી જાય નહીં,
રસીયા રસ પાને ધરાય નહીં;
ભુજ બંધ પ્રીતેથી ભરાવ અલી,
મન મંદિરના–તારા મોર રહ્યા.

શાલીવાહન— રાગ-કવ્વાલી

માગું તમારી માયા, કાયા હશે ત્યાં છાયા,
સ્વાધીન તમારે ચરણે, વૈભવ બધા શમાયા.
જગની તમે વિભૂતિ, વિભૂતિ હું તમારી સ્વામી,
મારા અને તમારા, યોગો અમર લખાયા.
વૈભવ બીજાને આપે, કષ્ટો બીજાનાં કાપે,
પરમાર્થે પ્રાણ ત્યાગે, ત્યાગી ખરા ગણાયા.
દીન રાત જેણે જાગી, સેવા જગતની સાધી,
પ્રભુતા ભર્યા એ જીવો, જગમાં પ્રભુ મનાયા-માગુ.

માયાના રંગ— રજીસ્ટર પ્યાર.

પ્રેમ તણી પોથી મહીં થયો રજીસ્ટર પ્યાર.
નરમ ગરમ બનતાં રહો, સુખી રહો સંસાર.
વહેમ જતાં સુધર્યો સંસાર, હનીમુન કરીએ જઇ ગીરનાર.
બે ઘોડા બે ગાડી તૈયાર, એકંદર નંબર છે ચાર.
પ્રેમ તમારો રહો બે તારા રક્ષા કરજો ખેતરપાળ.
ડ્રાઇવર મજાનો જોઈ મેલ આ દિવાની થઇ.
તો નનકડા ગાર્ડને આ એક્સપ્રેસ મોહી,
મેદાન થયું સારું આ ચારે બલાએ ગઇ.
આભાર ખાના સાથ અમે રહીશું સુખે અહીં.

પ્રેમ વિજય— મધુરીની માંગણી !-

સાહ્યબા સડકો બંધાવ માંડળગઢ જાવું
સોનેરી રથડા મંગાવ........................
મખમલ કીનખાબ તણાં ગાદલાં બીછાવી,

માંહી અત્તરનાં છાંટણાં છંટાવ.........
કચ્છી ઘોડાની જોડ જોડી અલબેલડી,
પ્યારીને પ્રીતે પધરાવ....................
પચરંગ પાઘ તમે પ્હેરો પ્રીતમજી,
શીર પર કલગી લગાવ.................. ...
હળવે હાથે તે રથ હાંકો નાવલીયા,
નાનકડી નારી રીઝાવ.......................

મરદના ઘા— કોણ પરણે ?

દુંખ ઝેરી હૈડામાં વાગે એને તે સખી કોણ પરણે,
ઘેન કારમાં ચડે ને પીડા જાગે એને તે સખી કો પરણે,
કાળા શા નાગ બાઝે એની શી પ્રિત,
કેમ રજની રમાએ એથી રંગ ?
કાંચન વરણી તે બાઇ કાયા કરમાય,
વળી કાળાં થઇએ તે અંગ અંગે.
એને તે સખી કોણ પરણે !

મરદના ઘા— પ્રથમ પગથીઉં

ગૃહસ્થાશ્રમનું પ્રથમ પગથીયું લગ્ન થકી મંડાય;
એ પગલે જે પંથ ભુલે તે જીવન ભર પસ્તાય.
પારસમણિ સમ કોમળી રમણી,
જીવન બગાડે પથ્થર પરણી.
પારસમણિનો સ્પર્શ થતામાં પત્થર પારસ થાય,
સાવિત્રી સમવ્રત ધરે જે, દ્રોપદી કષ્ટ સહેજે;
વીરનરની એ બને જનેતા એ જનની કહેવાય-ગૃહસ્થા

મરદના ઘા—   અનુભવની વાત—

રીસાવામાં રસીકતા શી રીસાનારાં રસિક જાણે,
રસિલીને મનાવામાં મઝા મીઠી રસિક માણે.
નથી પરવા પ્રિતનને જ્યાં વગર માને મનાવાં શાં,
રસિક તે શું રીસાવું શું, અરે મારી બલા જાણે.—
વિયોગી નેત્રથી અશ્રુ સરી પડતાં કપોલો પર,
મઝા એ ચુમવામાં શી, ચુમેલા હોય તે જાણે,

મરદના ઘા—   શેખચલ્લીની વાતો.

દેશ ફરી પરદેશ ફરી લાવું લંકાની લાડી,
જાણે માતેલી પાડી.
ખભે કોથળો, દેશ મોકળો, લઇ આવો લટકાળી.
પછી હોય લુલી કે બાડી.
કરમફુટયાને કોણ કપાળે દેશે ઉનો ડામ,
લઇ આવું કોઇ ચટકચાંદની ભરશો તમે સલામ,
મરદાઇ એનું નામ, મયારામ દેવારામ.
વરઘોડામાં વરઝોળા તું કરતો રએ અનાડી.
જોશો ત્યારે રોશો લાડા લાડાજીના ગાડી......દેશ
સૌ જોશે આંખ ફાડી એવી હું લાવું લાડી.

અજાત શત્રુ—   ટુંકી માગણી.

શું માગું હું શું માગું આ ટુંકી શી જીંદગીમાં શું માગું
કલ્પના હીંડાળે ચઢે હૈયું ચકડાળે,
મોડી મુઝવણીમાં રજની જાગું—આ
ગગન મંડળના તારા ચુંટાવો

સાત સાત સાગરનાં રત્નો મંગાવો
સાહુડે ભરાવો રાજ એ હું માગું—આ
જગત બહુ મોટુંને આંખલડી નાની.
લાંબી આશાને રાજ ટુંકી જીંદગાની-
રાજ બ્રહ્માંડ ઉડવાને હું માગું—આ

સત્તાનો મદ— એક વાત,

પીયુને મળવા અમે ગયાં હતા ત્યાં માન અમારૂં ગયું
એ સજની માન અમારૂં ગયું
મનમાં તો કૈંક મનોરથ બાંધ્યા ધાર્યું કંઇ નવ થયું
સમય સાધી હું ગઇતી મળવા કંઈ કંઇ કહેવા કંઇ સાંભળવા
વણબોલી ભાષામાં જે કંઇ કહેવાયું તે કહ્યું—અ૦
ઝાંઝર ઝમકારે ચમકાવ્યા સાન કરી કૈં સમજાવ્યા
તોય નહીં સમજ્યા નગણા ત્યાં હૈયુ હાથ ન રહ્યું—અ૦
મે ધાર્યું કે હવે રીસાવું બોલાવે તો પણ નહીં જાવું
કહે હઠીલું હૈડું કે નહીં માનું તારૂં કહ્યું—અમારૂં૦

અટંકી વીર— એક ઉપાય.

સમજુ છતાં અણસમજુ થઇ અવગા કરે આચાર
એને શી રીતે સમજાવું.
સાસરિયે સંતાપ સહે છે સ્વામીના સન્નારી
નથી કંઈ અધિકાર અબળા છે લાચાર બીચારી
સેવાવ્રતનાં વશીકરણથી વ્હાલાને રીઝાવું-
મસ્તીખોર જો હોય મુરખ તો ધોકો લઇને ધાવું
કાનબુટ પકડાવીને એ કપુતને સમજાવું
ભૂત ભરાયું ભૂગોળનું હું ભુવો કયાંથી લાવું ?

અજાત શત્રુ— રાગ-કવ્વાલી.

જગતના પુણ્યશાળીઓ કો પાપીને વીસરશો ના,
ક્ષમા છે આત્માનાં ઔષધ હૃદયમાં રોપ કરશો ના,
ત્રિવિધના તાપથી બળતું બિચારૂં વિશ્વ કરમાતુ,
અરે ત્યાં પાપના ભારા, નકામા કોઈ ભરશોના,
પ્રહારો પ્રેમથી ખાજો છતાંયે પાપીને ચ્હાજો,
અહિંસાના મધુર મંત્રો જીવન ભરમાં વિસરશોના—

કુમળી કળી—

હું તો તમારી વ્હાલી બેંબાજી, ભાંગની પાવો પ્યાલી બૈયાજી

સાખી { પરણ્યો લાવે ટોપરાં, બૈયો લાવે ગોળ;
ટોપરાં ખાધે કુચાવળે, ગળ્યો લાગે મને ગોળ—હું તો૦

{ પરણ્યો પાએ દૂધડાં, બૈયો પાયે ભાંગ;
દૂધ પીધે ઊપકા વળે, ભાવે મન તો ભાંગ—હું તો૦

કુમળી કળી— (બૈયાની ભાંગ.)

દિલ મારૂં ડોલાવેરે બૈયા તોરી ભંગ
અજબ ખુમારી લાવેરે બૈયા તોરી ભંગ.
ઉદાસી એ ઝટ હસતી હસતી ભરતી ઉર ઉમંગ,
અંગ રંગ રેલાવેરે, બૈયા તોરી ભંગ—દિલ૦
આંખલડી મદઝરતી ધરતી સુરખી દિલ ખુશ રંગ,
જોબન જંગ જગાવેરે, બૈયા તોરી ભંગ—દિલ૦

 સમાપ્ત.